

ВІДГУК
офіційного опонента
Починкової Марії Миколаївни
про дисертацію Шиліної Галини Анатоліївни
на тему „Методика дистанційного навчання української мови
учнів основної школи”,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних
наук
зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська
мова)

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується підвищенням ролі інформації та знань, зростання частки інформаційних продуктів і послуг, розбудовою глобального інформаційного простору. В цих умовах Україна позиціонує сучасні комунікаційні технології як потужний інструмент доступу до інформаційних ресурсів та ефективної взаємодії задля збалансованого соціально-економічного розвитку. Це обумовлює потребу розроблення методики дистанційного української мови учнів основної школи. Сьогодні аксіомою є теза, що використання потужності інформаційно-комунікаційних технологій сприятиме підвищенню якості освіти, покликаної задовольняти особистісні потреби кожного громадянина та українського суспільства загалом.

Одним із пріоритетів розвитку вітчизняної освіти у законодавчих документах – Законі „Про освіту”, Державній національній програмі „Освіта. Україна XXI століття”, Національній доктрині розвитку освіти – визначено упровадження сучасних інформаційних технологій, які розширюють можливості тих, хто навчається, в якісному формуванні системи знань, умінь і навичок їх застосування у практичній діяльності, сприяють розвитку інтелектуальних здібностей до самонавчання, самовдосконалення, самореалізації, створюють сприятливі умови для інтенсифікації діяльності

учасників навчально-виховного процесу. Відтак обрана Галиною Анатолівною Шиліною тема дисертації „Методика дистанційного навчання української мови учнів основної школи” на часі, і, вочевидь, має наукову значущість та практичну доцільність.

Методологія дослідження ґрунтується на загальнодидактичних, психологічних, лінгвістичних, педагогічних теоріях та концептуальних положеннях з проблеми забезпечення освітнього процесу електронними засобами навчання. Аналіз поняттєвого апарату дослідження здійснювався автором у широкому діапазоні інформаційних джерел, що дозволило ввести до наукового обігу лінгводидактики поняття „дистанційне навчання української мови учнів основної школи”, „інформаційно-комунікаційні технології навчання української мови учнів основної школи”, сформулювати коректне їх визначення.

Авторка демонструє глибокі знання предмета дослідження, володіння теоретичним інструментарієм. Справляє позитивне враження джерельна база роботи. Видання, вміщені до списку використаної літератури, свідчать про ґрунтовне опрацювання проблеми і високий рівень наукової підготовки авторки, її наукову зрілість.

У вступі чітко обґрунтовано актуальність проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка корелює з темою та конкретизується в завданнях, окреслено об’єкт та предмет роботи. Логічно представлено систему використаних у роботі дослідницьких методів.

У першому розділі – *„Психолого-педагогічні засади дистанційного навчання учнів української мови в допрофільних класах”* – визначено, що характерними ознаками поняття дистанційного навчання є: форма здобуття знань, дистанційне навчання рівноцінне очному, заочному, екстернатному; комплекс освітніх послуг, які можуть надаватися різним категоріям учнів за допомогою інформаційного навчального середовища та мультимедійних технологій; індивідуалізований процес, що відбувається опосередковано через взаємодію вчителя та школяра засобами інтернетних технологій.

На основі ретельного студіювання спеціальних джерел дисертантка визначила загальнодидактичні та специфічні принципи дистанційного навчання (інтерактивності, адаптивності, гнучкості, модульності, економічності, доступності, міжсуб'єктній діяльності та взаємодії з користувачем).

Переконливо доведено, що найбільш продуктивними методами дистанційного навчання є пояснювально-ілюстративний, дослідницький, репродуктивний, частково-пошуковий (евристичний); програмоване навчання.

У другому розділі – *„Методика дистанційного навчання української мови учнів 8-9-их класів основної школи на заняттях факультативів та спецкурсів”* – належним чином висвітлено проблеми проектування дистанційного навчання, запропоновано структуру електронних навчальних курсів з української мови для занять факультативів, спецкурсів.

Найбільш цінними з погляду практичної доцільності є розкриття змісту і структури дистанційного курсу, уточнення циклу його розроблення. Нам імпонує, що навчання учнів онлайн розглядається з позиції діяльнісного підходу та дотримання ієрархії пізнавальних цілей за Б. Блумом.

На нашу думку, важливими є пошуки автора в дослідженні і практичному застосуванні модифікованих моделей (дистанційної, дистанційно-очної) навчання, розробленні методичних рекомендацій для дистанційних курсів з української мови для учнів 8–9 класів; інформаційно-змістового наповнення навчальних модулів, стилю тексту, обсягу та структури дистанційних курсів.

Заслужовує схвалення аналіз структури різних типів уроків із використанням електронних навчальних курсів. Г. А. Шиліна вперше запропонувала структуру дистанційно-очних уроків, розроблену на основі типології уроків О. М. Біляєва; здійснила зіставлення типів уроків за традиційною структурою та уроків на платформі Moodle; традиційних уроків на основі особистісно зорієнтованого підходу до навчання учнів та уроків у

дистанційно-очній та дистанційній формах. У роботі підтверджено, що в дистанційному навчанні використовуються такі методи, як пояснювально-ілюстративний, дослідницький, репродуктивний, частково-пошуковий (евристичний), метод програмового навчання.

У третьому розділі – *„Експериментально-дослідне дистанційне навчання української мови учнів за розробленою методикою”* – визначено змістову базу й завдання експериментальної методики, етапи експериментально-дослідного навчання, описано його перебіг та результати.

Дисертанткою розроблено перспективний план експерименту щодо впровадження дистанційного навчання в основній школі.

Здійснено апробацію розроблених автором дистанційних курсів для занять факультативу з української мови для учнів 8 класу та спецкурсів для 9 класу, розміщених на платформі Moodle.

У процесі експерименту підтверджено ефективність застосування в навчальному процесі дистанційної технології (різних видів форм роботи з учнями в режимі дистанційного навчання) та застосування електронних ресурсів для отримання знань з української мови учнями 8–9 класів.

Завершується робота висновками, які впливають зі змісту роботи, є логічними, слугують віддзеркаленням основних результатів дисертації.

Виходячи з аналізу основної частини дисертації, можемо дійти висновку, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

На наш погляд, результати дисертаційної праці Г. А. Шиліної характеризуються теоретичною та практичною значущістю. Вони можуть бути використані для подальшого теоретичного й емпіричного дослідження проблеми впровадження дистанційного навчання в основній школі загальноосвітніх навчальних закладів. Розроблена методика дистанційного навчання української мови у 8–9 класах на заняттях факультативів, спецкурсів може бути використана для вдосконалення змісту програм дистанційних курсів, електронних підручників, посібників з української мови

для класів із поглибленим вивченням української мови, у практичній діяльності вчителів-словесників; створенні монографічних праць відповідної проблематики та підручників із методики навчання української мови для учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Усі викладені в дисертації наукові результати отримані автором особисто. Основні положення й результати дисертаційної роботи викладено в 17 одноосібних публікаціях, (з них 6 – у наукових фахових виданнях України; 1 стаття – у зарубіжному виданні).

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що висуваються МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати й висновки здійсненого дослідження. Зауважимо, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки, вважаємо за необхідне зазначити такі дискусійні положення та зауваження до поданої дисертаційної роботи:

1. Науково цінним, на нашу думку, є проведене авторкою поетапне навчання учнів за дистанційною та дистанційно-очною формою навчання. Однак вважаємо за доцільне розмежування методики дистанційного від методики дистанційно-очного навчання. Зважаючи на актуальність і практичну цінність проведеного дослідження, рекомендуємо в подальших наукових розвідках детально описати кожен з методик окремо.

2. У дисертаційній роботі авторка залучає до роботи декілька загальноосвітніх навчальних закладів із різних областей України, про що свідчать акти впровадження педагогічного експерименту. На нашу думку, варто було б докладніше описати або подати в додатках рекомендації чи інструкції для вчителів-координаторів, наставників, які безпосередньо співпрацюють з учителями-словесниками.

3. На нашу думку, потребують уточнення питання оцінювання й контролю навчальних досягнень учнів в умовах дистанційного навчання.

4. Подекуди у роботі трапляються технічні недогляди і стилістичні огріхи, хоча загалом дисертація має належне мовне оформлення.

Загалом висловлені зауваження не ставлять під сумнів отримані наукові результати та повністю можуть бути виправленими в подальшій науковій роботі дисертантки.

Дисертаційна праця „Методика дистанційного навчання української мови учнів основної школи” є самостійним, структурно завершеним, цілісним дослідженням актуальної проблеми. За рівнем наукової новизни та практичним значенням дисертація відповідає вимогам „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, а розроблені в ній теоретичні положення й отримані результати можна кваліфікувати як вагомий внесок у розвиток теорії та методики навчання української мови, Шиліна Галина Анатоліївна заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри філологічних дисциплін

Інституту педагогіки і психології

ДЗ „Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка” (м. Старобільськ)

М. М. Починкова

Ректор

ДЗ „Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка” (м. Старобільськ)

С. В. Савченко

